
ABDICAREA DOMNITORULUI ALEXANDRU IOAN CUZA, REFLECTATĂ ÎN GAZETA TRANSILVANIEI

Gabriel Grozav

Pentru emanciparea spirituală și economică a românilor transilvăneni, în educarea lor civică și politică, un rol esențial l-a avut și presa. Ce mai importantă publicație în perioada la care facem referire a fost *Gazeta Transilvaniei*. Pe lângă *Gazeta Transilvaniei*, se mai pot aminti și alte publicații: *Telegraful român* (apare la Sibiu), *Familia* (editată de către Iosif Vulcan, la Pesta, apoi la Oradea, aici a debutat Mihai Eminescu, în anul 1866), *Cncordia* (apare la Pesta și a fost editată de Sigismund Pop și Alexandru Roman), *Amicul școalei* (apare la Sibiu), *Albina* (apare la Viena, apoi la Pesta sub conducerea Vicențiu Babeș).

Gazeta de Transilvania, a fost primul ziar politic și informativ al românilor din Transilvania. Întemeiat de George Barițiu, a apărut la Brașov, la **12 martie 1838**, sub titlul de *Gazeta de Transilvania*. De la 3 ianuarie 1849, s-a numit *Gazeta transilvană*, iar de la 1 decembrie 1849, *Gazeta Transilvaniei*. Între 1 ianuarie și 25 iunie 1838, a avut suplimentul *Foaie lietrară*, iar între 2 iulie 1838 și 24 februarie 1865, suplimentul *Foaie pentru minte, inimă și literatură*.

Gazeta Transilvaniei, s-a bucurat de colaborarea unor personalități marcante din viața culturală și politică a românilor: Timotei Cipariu, Andrei Mureșanu, Florian Aron, August Treboniu Laurian, Damaschin Bojincă, Pavel Vasici, Ion Heliade Rădulescu, Costache Negruzzi, Nicolae Istrati.

În perioada la care facem referire, redactor al *Gazetei*, era Iacob Mureșanu, tipărirea se realiza la Editura lui Joanne Gott și apărea Miercurea și Duminica.

Iacob Mureșanu, a fost un publicist de talent și un editor deosebit de curajos, a tipărit *Pronunciamentul de la Blaj*, a modernizat ziarul introducând alfabetul latin, mărindu-i formatul și îmbunătățindu-i calitatea articolelor, pentru care a dus un război permanent cu cenzura poliției.

Gazeta, prezenta în articole ample realitățile Transilvaniei, revista presei europene dar și informații exacte, despre situația reală din Principate.

Prima informație despre *abdicarea domnului, Alexandru Ioan Cuza*, în *Gazeta Transilvaniei*, apare în **Nr.13 din 27 februarie 1866**. Informațiile legate de evenimentele întâmplăte la București, în noaptea de 11 februarie 1866 și în perioada imediat următoare, sunt prezentate pe prima pagină. Nu era o practică curentă prezentarea informațiilor despre Principate, pe prima pagină, de regulă informațiile erau prezentate la rubrica, *Cronica externă*, de pe ultima pagină.

În nr. 13, din 27 februarie 1868, se regăsesc informații exacte despre ce s-a petrecut la București. Informațiile celor doi corespondenți ai *Gazetei*, sunt structurate în două articole:

În primul articol sub titlul **Monarhia Austriacă, Transilvania, Brașov**, apare informația pe trei rânduri despre sosirea principelui Cuza, la Brașov, în ziua de 26 februarie 1866: „azi după prânz sosi principele Cuza, aici și descălecă cu escorta sa, la Hotel București”¹.

În al doilea articol sub titlul, **Principatele unite române**, sunt prezentate pe trei coloane două telegrame de la București, care prin comentariile și informațiile precise prezintă evenimentele de la București, din 11/23-12/24 februarie 1866.

Prima telegramă, scurtă de opt rânduri prezintă succint abdicare lui Cuza și face precizarea că s-a realizat fără vărsare de sânge și că după abdicare Bucureștiul, este liniștit: „Domnule redactor! Mă grăbesc a face cunoscut, că azi sa detronat Domnitoriul; dară ce este mai mult, că a fost fără vărsare de sânge. Fu silit a subscrie demisia de la tron și după aceea fu arestat. Domnu a plecat cu onoare; orașul liniștit”².

A doua telegramă, mult mai amplă, unde sunt înserate și comentariile corespondentului:

Telegrama prezintă pentru început, actul abdicării, arestare lui Cuza și a unor apropiați și modul de preluare a puterii de către Locotenența domnească: „fu principele Cuza luat din pat și silit să-și subscrie abdicarea de tron pe o hârtie formală pregătită de timpuriu....Se zice, că demisiunea de tron a subscris-o în loc de masă pe spatele unui ofițer”. Corespondentul *Gazetei*, apreciază că „inițiativa la actul acesta a luat-o un colonel de artilerie Haralamb, maiorul Leca și alți ofițeri”³.

Se prezintă apoi proclamația Locotenenței domnești, către soldați, locuitorii Bucureștiului și toți locuitorii Principatelor: „pe totu locu circulă următoarea placă, care e suscrisă de regimul provizoriu”⁴.

Succint se face referire la:

- componența Locotenenței princiare și noii miniștrii pentru: interne, justiție, finanțe, culte, lucrări publice și război;
- situația calmă din București și entuziasmul unor locuitori ai Bucureștiului după preluarea puterii de către Locotenență și publicarea proclamației;
- se insistă pe schimbul de telegrame între Viena și București. Viena cere lămuriri referitoare la evenimentele petrecute la București: „Telegraful e cuprins exclusiv cu depeșe diplomatice mai vârtos cu cabinetul din Viena”. Se arată că telegramele venite din străinătate apreciază pozitiv abdicare lui Cuza: ”Străinii toți saltă de bucurie că li sa redeschis resufletul”. Corespondentului *Gazetei*,

1 *Gazeta Transilvaniei*, Nr. 13, An XXIX, 1866, p. 1.

2 *Ibidem*.

3 *Ibidem*.

4 *Ibidem*.

are următorul comentariu: „Numai Dumnezeu, să fie cu statul românesc și să-l ferească de ori-ce influențe străine stricătoare și amenințătoare existenței lui”⁵;

- se prezintă hotărârea Corpurilor legiuitoare, care îl aleg domn, pe Comitele de Flandra, sub numele de Filip I: „Corpurile legiuitoare cu aclamări unanime au proclamat domn stăpânitor al României, pe Alteța Sa Regală, comitele de Flandra”⁶;
- în finalul relatării corespondentul, face câteva aprecieri la adresa lui Cuza: „Cuza or cum a fost mare întru proclamarea de legi mari, rămâne pentru înaintarea nației române. Daună, că n-a avut destulă energie a le și executa și a stârpi abuzurile”. Telegrama se încheie într-un ton destul de neîncrezător la viitorul Principatelor și se referă la locotenență și la noii miniștrii: „Vom vedea cu cât mai române vor fi faptele lor, că nici cald nici rece pentru națiune, nu se arată a fi”⁷.

În Nr. 14 din 3 martie 1866, se regăsesc două articole, care fac o radiografie a situației Principatelor, având drept suport presa din Principate, dar și cea de la Viena.

În primul articol, sub titlul *Principatele unite*, se face o revistă a presei cu spicuirii ample din *Monitorul României* și *Românul*. Sun prezentate informații despre:

- actul Locotenenței domnești, prin care numește membrii guvernului;
- mesajul Ministrului de interne, Dimitrie Ghica, din 11 februarie 1866, prin care asigură locuitorii Capitalei și ai Principatelor, de intențiile noului guvern: „unirea, autonomia, principe străin, guvernare constituțională”⁸;
- scrisoarea lui Al. Ioan Cuza, din 12/24 februarie 1866, adresată generalului Nicolae Golescu, în care se prezintă dorința lui Cuza, de a părăsi țara: „Doresc, Domnule general, după împrejurările urmate a ne porni din țară cât mai degrabă”⁹;
- Hotărârea Locotenenței, de ai permite plecarea. Se descrie amănunțit modul în care Cuza, a plecat și se redă epistola către țară a lui Al. Ioan Cuza: „Înainte de a pleca de la palat de la Cotroceni, principele Cuza, a adresat locotenentului domnesc, domnul, Nic. Golescu, una nouă epistolă din care pune sub ochii națiunii următoarele cuvinte, prin care putem zice, că și-a luat ziua bună de la dânsa”. După redarea epistolei în *Gazetă*, se scrie: „Sunt drepte aceste cuvinte adresate națiunii în momentul plecării sale de către fostul domnitor și credem,....că prin fapte, națiunea să arate Europei, că știe nu numai a surupa dar și a edifica”¹⁰.

În încheierea articolului, se prezintă câteva măsuri luate de către locotenență și guvern:

- anchetarea maiorului Librecht, cu următoarea remarcă: „cum oare domnul Librecht a putut aduna una avere atât de însemnată prin simpla renumerare ca funcționar?”;

5 *Ibidem*.

6 *Ibidem*.

7 *Ibidem*.

8 *Gazeta Transilvaniei*, Nr. 14, An XXIX, 1866, p. 56.

9 *Ibidem*.

10 *Ibidem*.

- renumerația miniștrilor și a membrilor locotenenței, creșterea numărului de ministere, scăderea cheltuielilor guvernului: „*nu vor primii renumerația de cât cei care au cea mai neapărată trebuință pentru susținerea lor*”¹¹;
- demararea cercetărilor financiare a poștei și a telegrafului, înființarea gărzilor orășenești și modificarea legii de numire a înalților prelați, de către domn: „*Legea privitoare la numirile capilor ecleziei de către Domnitoriu, legea ce lovea tote tradițiunile noastre în această privință*”¹².

În al doilea articol intitulat **Cauza României**, se face un comentariu la articolele publicate la Viena, în revista *Debatte (Dezbatere)*. Se prezintă poziția Porții față de abdicare și mai ales față de proclamarea prințului străin. Poarta, în baza tratatului de la Paris din 1856, cere intervenția ei în Principate. În acest sens adresează telegrame, Angliei, Franței, Austriei și Rusiei: „*proclamarea unui domn din dinastia europeană, care înseamnă nici mai mult nici mai puțin decât, că România vrea să se smulgă de sub suzeranitatea ei, care exemplu ar infecta și Serbia și Muntenegru*”¹³. Poarta, cere Angliei, Franței, Austriei și Rusiei, întrunirea într-un congres, pentru a discuta problema românească: „*Poarta a și luat inițiativa a chema pe puterile respective la conferința. Franța se învoiește, despre celelalte puteri afară de Rusia, care se crede, că are ceva amestec în această cauză, nu e nici o îndoială, că nu vor primii*”¹⁴.

În Nr. 15 din 7 martie 1866, de această dată, la rubrica **Cronica externă**, găsim o interesantă analiză a *Gazetei* despre pozițiile puterilor europene, vis a vis de dorințele Porții, de a intervenii în Principate. În această analiză se arată și motivul pentru care Comitele de Flandra, a refuzat tronul României: „*nicu un membru dintr-o familie dinastcă europeană nu poate sta sub suzeranitatea Porții*”¹⁵

În Nr. 16 din 10 martie 1866, la rubrica **Cronica externă**, regăsim câteva informații scurte dar cu comentarii interesante din partea *Gazetei*:

- hotărârea Parlamentului de a trimite emisari Porți și puterilor garante, pentru a fi de acord cu un prinț străin în Principate: „*De altmintenea în Principate se spera că dorința generală a națiunii pentru principele străin, va afla sprijinul în puterile garante*”¹⁶;
- dintre toate hotărârile luate de guvern, *Gazeta*, apreciază schimbarea legii prin care Biserica, era subordonată domnului: „*ne bucură restituirea formeii constituționale a clerului, abrogându-se aruncătura cea rusească de a subordona, degrada ierarhia bisericească la starea volniciei domnului, care poate fi cea*

11 *Ibidem*.

12 *Ibidem*.

13 *Ibidem*.

14 *Ibidem*.

15 *Gazeta Transilvaniei*, Nr. 15, An XXIX, 1866, p. 66.

16 *Ibidem*.

mai periculoasă sub un principe cu simțăminte străine”¹⁷, nu întâmplător se face această remarcă, în Transilvania, Biserica Ortodoxă, nu era recunoscută.

În Nr. 34 din 16/4 mai 1866, se face prima mențiune despre principele Carol I, care este acceptat de către Adunare, după mesajul Locotenenței domnești: „împlinirea voinței naționale generale, care susține unirea sub principe străin, alesu principe Carol I, care a primit coroana. Mesajul fu primit cu aplauze. La vocea unire răsună sala din toate părțile”¹⁸.

În concluzie, ar trebui amintite câteva din realizările generale ale **Gazetei Transilvaniei**:

- a reflect realitățile din Principate;
- a realizat o periodică revistă a presei străine despre problemele din Principate;
- a transmis mesajele națiunii române, din Transilvania, în Principate, având în vedere faptul că se distribuie la București, prin librăria lui Iosif Romanov;
- a ținut o permanentă legătură între elitele ardeleni și cercurile liberale din Principate;
- a susținut mișcarea de emancipare națională a românilor ardeleni;
- a fost canalul de comunicare între elitele românești și maghiare. Pentru maghiari, *Gazeta Transilvaniei*, echivala cu politica românilor, în Transilvania;
- a realizat o educare politică și socială a românilor, din Transilvania.

Sperând în viitorul nației române, aș dori să închei, folosind cuvintele lui Cuza, SĂ TRĂIASCĂ ROMÂNIA!

ABDICATION OF MONARCH ALEXANDRU IOAN CUZA REFLECTED BY TRANSYLVANIAS GAZETTE

(Summary)

Founded by George Barițiu, in Brașov, in 1838, the *Gazette of Transylvania*, was the first political and informative newspaper of the Romanians in Transylvania. In 1849 it was named the *Transylvanian Gazette*, while from the 1st December 1849, *Transylvanias Gazette*.

Transylvanias Gazette was presenting in extensive articles the realities from Transylvania, the European press review and also accurate informations about the real situation in the principalities.

Abdication of Alexandru Ioan Cuza has been widely presented at that time in the pages of *Transylvanias Gazette*, in its following numbers: 13 on 27th February 1866, 14 on 3rd March 1866, 15 on 7th March 1866 and 16 on 10th March 1866.

Throughout its entire existence, the *Transylvanias Gazette* presented regularly informations about events in the principality, maintaining like this permanently the ethno-linguistic unity of all Romanians.

17 *Ibidem*

18 *Gazeta Transilvaniei*, Nr. 34, An XXIX, 1866, p. 135.

